
ADITZAK

La conjugación vasca

1

La conjugación vasca se caracteriza por los dos sistemas que co-existen : lo de la conjugación perifrástica, y lo de la conjugación sintética.

La conjugación perifrástica se emplea para la gran mayoría de los verbos. Se hace juntando una de las tres formas que puede tomar el verbo, y un verbo auxiliar. Es este mismo verbo auxiliar que se conjuga realmente mientras que el verbo de sentido presenta solamente el aspecto. Los verbos simples se encuentran en los diccionarios con sus forma de participio que se puede terminar en « -i », « -n » o « -tu » (ikusi, esan, hartu – NB : el « -tu » se cambia en « -du » detrás de una « l » => galdu). Esta forma verbal seguida por un verbo auxiliar permite realizar las formas del pasado.

El participio del verbo puede también declinarse y su genitivo locativo, o su genitivo posesivo en el País Vasco Francés, (ikusi => ikusiko / hartu => hartuko / esan => esango. NB : trás una « n », el « -ko » se cambia en « -go ») seguido de un verbo auxiliar permite realizar las formas del futuro.

El presente de los verbos se realiza quitando la terminación del participio y añadiendo el sufijo « -ten » o « -tzen » (ikus-i => ikus-ten / har-tu => har-tzen / esa-n => esa-ten).

Con respecto a los auxiliares, existen 4 : dos para las formas del indicativo (IZAN para los verbos intransitivos / UKAN para los verbos transitivos) y dos otros para las formas del subjuntivo, del potencial y del imperativo (EDIN para los verbos intransitivos / EZAN para los verbos transitivos).

<u>Ejemplos</u> :	etorri (venir) =>	etorri naiz (he venido)	ikusi (ver) =>	ikusi dut (lo he visto)
		etortzen naiz (vengo)		ikusten dut (lo veo)
		etorriko naiz (vendré)		ikusiko dut (lo veré)

Junto a esos verbos « simples », existen otros verbos (muy pocos) dichos sintéticos. Estos verbos, a lo contrario, no necesitan verbo auxiliar ya que se conjugan ellos mismos. Los verbos auxiliares pertenecen a esta categoría, y se encuentran otros tales como EDUKI (tener), ERABILI (utilizar), EKARRI (llevar), EGON (estar), JOAN (ir), ETORRI (venir)... Además, la conjugación de estos verbos no es completa y solamente unas formas existen.

La conjugación está presentada aquí según la gramática vasca, es decir dividida de la manera siguiente :

- | | | |
|------|---------------|---|
| i) | NOR | verbo intransitivo con sujeto |
| ii) | NOR-NORI | verbo intransitivo con sujeto y complemento de atribución |
| iii) | NOR-NORK | verbo transitivo con sujeto y complemento de objeto directo |
| iv) | NOR-NORI-NORK | verbo transitivo con sujeto, complemento de objeto directo, y complemento de atribución |

Se presenta primero la conjugación de los verbos auxiliares. Los verbos sintéticos más frecuentes están presentados en la segunda parte.

<u>Léxico</u> :	Orain	presente
	Lehen	pasado
	Baldintzakoak	condicionales
	Baldintza	conditional (causa)
	Ondorioa	conditional (consecuencia)

(*) En las formas del pasado y de los condicionales de los NOR-NORK y NOR-NORI-NORK, cuando el NOR es una tercera persona, el NORK se pone ante el radical en lugar del NOR. Lo que se señala entre paréntesis corresponde a la tercera persona del plural.

dut (d- = NOR / -t = NORK)	pero	nuen (n- = NORK / NOR = tercera persona del singular)
		nituen (n- = NORK / NOR = tercera persona del plural)

INDIKATIBOA

				NOR		NOR-NORI						NOR-NORK						NOR-NORI-NORK							
						NOR	NORI	NOR	Passé	NOR	NORK		(*)	NOR	NORI	NORK		NORK	NORI	NORK	Passé				
ORAIN				naiz	natzai	t*				nau	t			di(zki)	t*	t									
				haiz	hazai	k/n*			hau	k/n	di(zki)		k/n*	k/n											
				da	zai	o			du	/	di(zki)		o	/											
				gara	gatzaizki	gu			gaitu	gu	di(zki)		gu	gu											
				zara	zatzaizki	zu			zaitu	zu	di(zki)		zu	zu											
				zarete	zatzaizki	zue	te		zaitu	zue	di(zki)		zue	zue											
LEHEN				dira	zaizki	e			ditu	zte			di(zki)	e											
				nintzen	nintzai	da		n	nindu	dan	n(it)uen							ni(zki)	da		n				
				hintzen	hintzai	a/na		n	hindu	an/nan	h(it)uen							hi(zki)	a/na		n				
				zen	zitzai	o		n	(*)	(e)n	z(it)uen							zi(zki)	o		n				
				ginen	gintzaizki	gu		n	gintu	gun	gen(it)uen							geni(zki)	gu		n				
				zinen	zintzaizki	zu		n	zintu	zun	zen(it)uen							zeni(zki)	zu		n				
BALDINTZAKOAK				zineten	zintzaizki	zue	te	n	zintuzte	zuen	zen(it)uzten					zeni(zki)	zue	te	n						
				ziren	zitzaizki	e		n	(*)	ten	z(it)uen						zi(zki)	e	te	n					
				BALDINTZA	banintz	banintzai	t*			banindu	t	ban(it)u						bani(zki)	t*						
					bahintz	bahintzai	k/n*			bahindu	k/n	bah(it)u						bahi(zki)	k/n*						
					balitz	balitzai	o			(*)	/	bal(it)u						bali(zki)	/						
					bagina	bagintzaizki	gu			bagintu	gu	bagen(it)u						bageni(zki)	gu						
bazina	bazintzaizki	zu				bazintu	zu	bazen(it)u						bazeni(zki)	zu										
ONDORIOA				bazineten	bazintzaizki	zue	te		bazintuzte	zue	bazen(it)uzte					bazeni(zki)	zue	te							
				balira	balitzaizki	e			(*)	te	bal(it)uzte						bali(zki)	te	te						
				ORAIN	nintzateke	nintzai	dake			ninduke	t	n(it)uke						ni(zki)	dake						
					hintzateke	hintzai	ake/nake			hinduke	k/n	h(it)uke						hi(zki)	ake/nake						
					litzateke	litzai	oke			(*)	/	l(it)uke						li(zki)	oke						
ginateke	gintzaizki	guke				gintuzke	gu	gen(it)uzke						geni(zki)	guke										
LEHEN				zinateke	zintzaizki	zuke			zintuzke	zu	zen(it)uzke				zeni(zki)	zuke									
				zinatekete	zintzaizki	zueke	te		zintuzkete	zue	zen(it)uzkete						zeni(zki)	zueke	te						
				lirateke	litzzaizki	eke			(*)	te	l(it)uzkete						li(zki)	eke	te						
				nintzatekeen	nintzai	dake		en	ninduke	dan	n(it)ukeen						ni(zki)	dake		en					
				hintzatekeen	hintzai	ake/nake		en	hinduke	an/nan	h(it)ukeen						hi(zki)	ake/nake		en					
				zatekeen	zitzai	oke			(*)	(e)n	l(it)ukeen				zi(zki)	oke		en							
				ginatekeen	gintzaizki	guke		en	gintuzke	gun	gen(it)uzkeen						geni(zki)	guke		en					
				zinatekeen	zintzaizki	zuke		en	zintuzke	zun	zen(it)uzkeen						zeni(zki)	zuke		en					
				zinateketen	zintzaizki	zueke	te	n	zintuzkete	zuen	zen(it)uzketen						zeni(zki)	zueke	te	n					
				ziratekeen	zitzaizki	eke		en	(*)	ten	l(it)uzketen						zi(zki)	eke	te	n					

POTENTZIALA

NOR		NOR-NORI				NOR-NORK				NOR-NORI-NORK							
		NOR	NORI	NOR	Passé	NOR	NORK		(*)	NOR	NORI	NORK		NORK	NORI	NORK	Passé
ORAIN	naiteke	naki	dake			nazake	t			dieza(zki)	dake	t					
	haiteke	haki	ake/nake			hazake	k/n			dieza(zki)	ake/nake	k/n					
	daiteke	daki	oko			dezake	/			dieza(zki)	(i)oke	/					
	gaitezke	gakizki	guke			gaitzake	gu			dieza(zki)	guke	gu					
	zaitezke	zakizki	zuke			zaitzake	zu			dieza(zki)	zuke	zu					
	zaitezket	zakizki	zueke	te		zaitzakete	zue			dieza(zki)	zueke	zue					
	daitezke	dakizki	eke			ditzake	te			dieza(zki)	(i)eke	te					
LEHEN	ninteeen	nenki	dake		en	nintzake	dan		n(e/it)zakeen					nieza(zki)	dake		en
	hinteeen	henki	ake/nake		en	hintzake	an/nan		h(e/it)zakeen					hieza(zki)	ake/nake		en
	ziteeen	zeki	oke		en	(*)	(e)n		z(e/it)zakeen					zieza(zki)	(i)oke		en
	gintezkeen	genkizki	guke		en	gintzake	gun		gen(e/it)zakeen					genieza(zki)	guke		en
	zintezkeen	zenkizki	zuke		en	zintzake	zun		zen(e/it)zakeen					zenieza(zki)	zuke		en
	zintezketen	zenkizki	zueke	te	n	zintzakete	zuen		zen(e/it)zaketen					zenieza(zki)	zueke	te	n
	zitezkeen	zekizki	eke		en	(*)	ten		z(e/it)zaketen					zieza(zki)	(i)eke	te	n
HIPOTETIKOA	ninteeke	nenki	dake			nintzake	t		n(e/it)zake					nieza(zki)	dake		
	hinteeke	henki	ake/nake			hintzake	k/n		h(e/it)zake					hieza(zki)	ake/nake		
	liteke	leki	oke			(*)	/		l(e/it)zake					lieza(zki)	(i)oke		
	gintezke	genkizki	guke			gintzake	gu		g(e/it)nezake					genieza(zki)	guke		
	zintezke	zenkizki	zuke			zintzake	zu		z(e/it)nezake					zenieza(zki)	zuke		
	zintezket	zenkizki	zueke	te		zintzakete	zue		z(e/it)nezakete					zenieza(zki)	zueke	te	
	litezke	lekizki	eke			(*)	te		l(e/it)zakete					lieza(zki)	(i)eke	te	

SUBJUNTIBOA

	NOR	NOR-NORI				NOR-NORK				NOR-NORI-NORK							
		NOR	NORI	NOR	Passé	NOR	NORK		(*)	NOR	NORI	NORK		NORK	NORI	NORK	Passé
ORAIN	nadin	naki	da		n	naza	dan			dieza(zki)	da	dan					
	hadin	haki	a/na		n	haza	an/nan			dieza(zki)	ka/na	an/nan					
	dadin	daki	o		n	deza	n			dieza(zki)	(i)o	n					
	gaitezen	gakizki	gu		n	gaitza	gun			dieza(zki)	gu	gun					
	zaitezen	zakizki	zu		n	zaitza	zun			dieza(zki)	zu	zun					
	zaitezten	zakizki	zue	te	n	zaitzate	zuen			dieza(zki)	zue	zuen					
	daitezen	dakizki	e		n	ditza	ten			dieza(zki)	(i)e	ten					
LEHEN	nendin	nenkizki	da		n	nintza	dan		n(e/it)zan				nieza(zki)	da			n
	hendin	henkizki	a/na		n	hintza	an/nan		h(e/it)zan				hieza(zki)	ka/na			n
	zedin	zekizki	o		n	(*)	n		z(e/it)zan				zieza(zki)	(i)o			n
	ginitezen	genkizki	gu		n	gintza	gun		gen(e/it)zan				genieza(zki)	gu			n
	zintezen	zenkizki	zu		n	zintza	zun		zen(e/it)zan				zenieza(zki)	zu			n
	zinitezten	zenkizki	zue	te	n	zintzata	zuen		zen(e/it)zaten				zenieza(zki)	zue	te		n
	zitezen	zekizki	e		n	(*)	ten		z(e/it)zaten				zieza(zki)	(i)e	te		n

INPERATIBOA

NOR	NOR-NORI			NOR-NORK		NOR-NORI-NORK		
	NOR	NORI	NOR	NOR	NORK	NOR	NORI	NORK
hadi bedi	haki	†*				(b)ieza(zki)	†*	
	beki	k/n			k/n	(b)ieza(zki)	k/n*	k/n
zaitez zaitezte bitez		o			/	(b)ieza(zki)	(i)o	/
		gu				(b)ieza(zki)	gu	
	zakizki	zu			zu	(b)ieza(zki)	zu	zu
	zakizki	zue	te		zue	(b)ieza(zki)	zue	zue
	bekizki	e			te	(b)ieza(zki)	(i)e	te

CONJUGACIÓN SINTÉTICA - NOR

			EGON	ETORRI	JOAN	IBILI	ETZAN
	ORAIN		nago hago dago gaude zaude zaudete daude	nator hator dator gatoz zatoz zatozte datozte	noa hoa doa goaz zoaz zoazte doaz	nabil habil dabil gabiltza zabiltza zabiltzate dabiltza	natza hatza datza gautza zautza zautzate dautza
	LEHEN		nengoen hengoen zegoen geunden zeunden zeundeten zeuden	nentorren hentorren zetorren gentozen zentozen zentozen zetozen	nindoan hindoan zihoan gindoazen zindoazen zindoazten zihoazen	nenbilen henbilen zebilen genbiltzan zenbiltzan zenbiltzaten zebiltzan	nentzan hentzan zetzan geuntzan zeuntzan zeuntzaten zeutzan
BALDINTZAKOAK	BALDINTZA		banengo bahengo balego bageunde bazeunde bazeudeten bazeude	banentor bahentor baletor bagentoz bazentoz bazentozte baletoz	banindoa bahindoa balihoa bagindoaz bazindoaz bazindoazte balihoaz	banenbil bahenbil balebil bagebiltza bazenbiltza bazenbiltzate balebiltza	banentza bahentza baletza bageuntza bazeuntza bazeuntzate balzeutza
	ONDORIOA	ORAIN	nengoke hengoke legoke geundeke zeundeke zeundekete leudeke	nentorke hentorke letorke gentozke zentozeke zentozeke letozke	nindoake hindoake lihoake gindoazke zindoazke zindoazkete lihoazke	nenbilke henbilke lebilke genbilzke zenbilzke zenbilzkete lebilzke	nentzake hentzake letzake geuntzake zeuntzake zeuntzakete leutzake
		LEHEN	nengokeen hengokeen zegokeen geundekeen zeundeke zeundeketen zeudekeen	nentorkeen hentorkeen zetorkeen gentozkeen zentozekeen zentozekeen zetozekeen	nindoakeen hindoakeen zihoakeen gindoazkeen zindoazkeen zindoazketen zihoazkeen	nenbilkeen henbilkeen zebilkeen genbilzkeen zenbilzkeen zenbilzketen zebilzkeen	nentzakeen hentzakeen zetakeen geuntzakeen zeuntzakeen zeuntzaketen zeutzakeen
	INPERATIBOA		hago bego zaude zaudete beude	hator betor zatoz zatozte betoz	hoa bihoa zoaz zoazte bihoaz	habil bebil zabiltza zabiltzate bebiltza	hatza betza zautza zautzate beutza

CONJUGACIÓN SINTÉTICA – NOR-NORI

			JARRAIKI				ATXEKI							
			NOR	NORI	NOR	Passé	NOR	NORI	NOR	Passé				
ORAIN			narrai	t*	te		natxeiki	t*	te					
			harrai	k/n*			hatxeiki	k/n*						
			darrai	o			datxeiki	o						
			garraizki	gu			gatxezki	gu						
			zarraizki	zu			zatxezki	zu						
			zarraizki	zue			zatxezki	zue						
			darraizki	e			datxezki	e						
LEHEN			nerrai	da	te	n	nentxeiki	da	te	n				
			herrai	a/na			hentxeiki	a/na		n				
			zerrai	o			zetxeiki	o		n				
			generraizki	gu			gentxezki	gu		n				
			zenerraizki	zu			zentxezki	zu		n				
			zenerraizki	zue			zentxezki	zue		n				
			zerraizki	e			zetxezki	e		n				
BALDINTZAKOAK			BALDINTZA		banerrai	t*	te		banentxeiki	t*	te			
					baherrai	k/n*			bahentxeiki	k/n*				
					balerrai	o			baletxeiki	o				
					bagenerraizki	gu			bagentxezki	gu				
					bazenerraizki	zu			bazentxezki	zu				
					bazenerraizki	zue			bazentxezki	zue				
					balerraizki	e			baletxezki	e				
			ONDORIOA		ORAIN		nerrai	dake	te		nentxeiki	dake	te	
							herrai	ake/nake			hentxeiki	ake/nake		
							lerrai	oke			letxeiki	oke		
ONDORIOA		LEHEN		generraizki	guke	te		gentxezki	guke	te				
				zenerraizki	zuke			zentxezki	zuke					
				zenerraizki	zueke			zentxezki	zueke					
				lerraizki	eke			letxezki	eke					
				nerrai	dake			nentxeiki	dake			en		
				herrai	ake/nake			hentxeiki	ake/nake			en		
				zerrai	oke			zetxeiki	oke			en		
INPERATIBOA			generraizki	guke	te		gentxezki	guke	te					
			zenerraizki	zuke			zentxezki	zuke						
			zenerraizki	zueke			zentxezki	zueke						
			zenerraizki	eke			zentxezki	eke			n			
			zerraizki				zetxezki				en			
			herrai	t*			hatxeiki	t*			te			
			berrai	k/n			betxeiki	k/n						
	o		o											
zenerraizki	gu	zatxezki	gu											
zenerraizki	zu	zatxezki	zu											
berraizki	zue	betxezki	zue											
	e		e											

CONJUGACIÓN SINTÉTICA – NOR-NORK

			EKARRI		ERAMAN		ERABILI			
			Singulara	Plurala	Singulara	Plurala	Singulara	Plurala		
ORAIN			dakart dakark/dakarna dakar dakargu dakarzu dakarzue dakarte	dakart dakark/dakarna dakar dakargu dakarzu dakarzue dakarte	daramat daramak/daraman darama daramagu daramazu daramazue daramate	daramatzat daramatzak/daramatzen daramatza daramatzagu daramatzazu daramatzazue daramatzate	darabilt darabilk/darabilna darabil darabilgu darabilzu darabilzue darabilte	darabiltzat darabiltzsk/darabiltzan darabiltza darabiltzagu darabiltzazu darabiltzazue darabiltzate		
			nekarren hekarren zekarren genekarren zenekarren zenekarten zekarten	nekartzan hekartzan zekartzan genekartzan zenekartzan zenekartzaten zekartzaten	neraman heraman zeraman generaman zeneraman zeneramaten zaramaten	neramatzen heramatzen zeramatzen generamatzen zeneramatzen zeneramatzen zaramatzen	nerabilen herabilen zerabilen generabilen zenerabilen zenerabilten zerabilten	nerabiltzan herabiltzan zerabiltzan generabiltzan zenerabiltzan zenerabiltzaten zerabiltzaten		
	BALDINTZAKOAK	BALDINTZA		banekar bahekar balekar bagenekar bazenekar bazenekarte balekarte	banekartza bahekartza balekartza bagenekartza bazenekartza bazenekartzate balekartzate	banerama baherama balerama bagenerama bazenerama bazeneramate baleramate	baneramatza baheramatza baleramatza bageneramatza bazeneramatza bazeneramatzate baleramatzate	banerabil baherabil balerabil bagenerabil bazenerabil bazenerabilte balerabilte	banerabiltza baherabiltza balerabiltza bagenerabiltza bazenerabiltza bazenerabiltzate balerabiltzate	
		ONDORIOA	ORAIN	nekarke hekarke lekarke genekarke zenekarke zenekarkete lekarkete	nekarzke hekarzke lekarzke genekarzke zenekarzke zenekarzkete lekarkete	neramake heramake leramake generamake zeneramake zeneramakete leramakete	neramazke heramazke leramazke generamazke zeneramazke zeneramazkete leramazkete	nerabilke herabilke lerabilke generabilke zenerabilke zenerabilkete lerabilkete	nerabilzke herabilzke lerabilzke generabilzke zenerabilzke zenerabilzkete lerabilzkete	
			LEHEN	nekarkeen hekarkeen zekarkeen genekarkeen zenekarkeen zenekarketen zekarketen	nekarzkeen hekarzkeen zekarzkeen genekarzkeen zenekarzkeen zenekarzketen zekarzketen	neramakeen heramakeen zeramakeen generamakeen zeneramakeen zeneramaketen zeramaketen	neramazkeen heramazkeen zeramazkeen generamazkeen zeneramazkeen zeneramazketen zeramazketen	nerabilkeen herabilkeen zerabilkeen generabilkeen zenerabilkeen zenerabilketen zerabilketen	nerabilzkeen herabilzkeen zerabilzkeen generabilzkeen zenerabilzkeen zenerabilzketen zerabilzketen	
			INPERATIBOA		ekark/ekarna bekar ekarzu ekarzue bekarte	ekartzak/ekartzan bekartza ekartzazu ekartzazue bekartzate	eramak/eraman berama eramazu eramazue beramate	eramatzak/eramatzen beramatza eramatzazu eramatzazue beramatzate	erabilk/erabilna berabil erabilzu erabilzue berabilte	erabiltzak/erabiltzan berabiltza erabiltzazu erabiltzazue berabiltzate

NOR = tercera persona del singular o del plural

			EDUKI		JAKIN					
			<i>Singulara</i>	<i>Plurala</i>	<i>Singulara</i>	<i>Plurala</i>				
ORAIN			daukat	dauzkat	dakit	dakizkit				
			daukak/daukan	dauzkak/dauzkan	dakik/dakin	dakizkik/dakizkin				
			dauka	dauzka	daki	dakizki				
			daukagu	dauzkagu	dakigu	dakizkigu				
			daukazu	dauzkazu	dakizu	dakizkizu				
			daukazue	dauzkazue	dakizue	dakizkizue				
			daukate	dauzkate	dakite	dakizkite				
LEHEN			neukan	neuzkan	nekien	nekizkien				
			heukan	heuzkan	hekien	hekizkien				
			zeukan	zeuzkan	zekien	zekizkien				
			geneukan	geneuzkan	genekien	genekizkien				
			zeneukan	zeneuzkan	zenekien	zenekizkien				
			zeneukaten	zeneuzkaten	zenekieten	zenekizkieten				
			zeukaten	zeuzkaten	zekieten	zekizkieten				
BALDINTZAKOAK			BALDINTZA		baneuka	baneuzka	baneki	banekizki		
					baheuka	baheuzka	baheki	bahekizki		
					baleuka	baleuzka	baleki	balekizki		
					bageuka	bageuzka	bageeki	bagenekizki		
					bazeneuka	bazeneuzka	bazeneeki	bazenekizki		
					bazeneukate	bazeneuzkate	bazenekite	bazenekizkite		
					baleukate	baleuzkate	balekite	balekizkite		
			ONDORIOA		ORAIN		neukake	neuzkake	nekike	nekizke
							heukake	heuzkake	hekike	hekizke
							leukake	leuzkake	lekike	lekizke
							geneukake	geneuzkake	genekike	genekizke
							zeneukake	zeneuzkake	zenekike	zenekizke
							zeneukakete	zeneuzkakete	zenekikete	zenekizkete
							leukakete	leukazkete	lekikete	lekizkete
LEHEN				neukakeen	neukazkeen	nekikeen	nekizkeen			
				heukakeen	heukazkeen	hekikeen	hekizkeen			
				zeukakeen	zeukazkeen	zekikeen	zekizkeen			
				geneukakeen	geneuzkakeen	genekikeen	genekizkeen			
				zeneukakeen	zeneuzkakeen	zenekikeen	zenekizkeen			
				zeneukaketen	zeneuzkaketen	zenekiketen	zenekizketen			
				zeukaketen	zeuzkaketen	zekiketen	zekizketen			
INPERATIBOA					eukak/eukan	euzkak/euzkan	ekik/ekin	ekizkik/ekizkin		
					beuka	beuzka	beki	bekizki		
					eukazu	euzkazu	ekizu	ekizkizu		
					eukazue	euzkazue	ekizue	ekizkizue		
					beukate	beuzkate	bekite	bekizkite		

NOR = tercera persona del singular o del plural